

Köklü reformlar yapılmadan Avrupa Birliği ayakta kalabilir mi?

Savaşın temeli ve başlıca girdisi olan kömür ve çelik sektörlerinde iş birliğine gidilmesi amacıyla ve artık bir savaş daha olmasın ideali ile kurulmuştu Avrupa Birliği (AB). Ekonomik nedenlerle bir araya gelen ülkelerin diğer alanlarda da işbirliğinin faydalarını görmeleri çok da uzun sürmedi. Küresel etkisi olan her olay bir sonuç doğurdu ve Avrupa'yı birbirine yaklaştırdı. İnsanlık tarihinin en büyük barış projelerinden biri olarak nitelendirilen Avrupa Birliği, bugün artık sadece bir örgüt olmanın ötesinde pek çok işlevi olan ama bunun yanında bir birleşik devlet olmayı da tam başaramamış kendine has bir yapı konumundadır.

Ortak birimi Euro'ya geçmeyi başarmasının ardından son 15 yıllık dönemde üst üste yaşanan pek çok gelişme Avrupa Birliği'nin geleceğine dair tartışmaları da yoğunlaştırdı. Tartışmaların kaynağını oluşturan temel konuları kronolojik olarak aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- 2003 yılında ABD'nin Irak müdahalesinde AB üyesi ülkeler ortak hareket edemedi, Birliğin askeri ya da politik olarak bir bütün halinde gücü ortaya konulamadı.
- Daha sonra 2004 yılında Fransa ve Danimarka'da AB anayasasına referandumda hayır oylarının yüksek çıkması Birliği sarstı.
- Aynı yıl başlayan genişleme süreciyle Birliğin üye sayısı 15'den 25'e yükseldi. Daha sonra 3 üyenin daha entegrasyonu ile AB 28 üyeli bir yapı haline geldi. Tabi hızlı genişleme pek çok kurumsal sorunu da beraberinde getirdi.
- 2008 yılında ABD'de başlayan ve bir anda yayılan küresel finansal kriz ABD'den belki de daha şiddetli şekilde Euro bölgesinde etkiler yarattı. Yunanistan, İtalya ve İspanya'nın içinde düştüğü borç krizi AB'yi son derece zorladı.
- Ekonomik sorunlar işsizliği de tetikleyince özellikle son yıllarda aşırı milliyetçi politik akımlar Avrupa ülkelerinde yükselişe geçti.
- 2011 yılında başlayan Suriye'deki iç savaş belki de hiç hesaplayan bir sonuç doğurdu. Kaçmak zorunda kalan milyonlarca Suriyeli göçmen Avrupa'ya akın etti.
- Bütün bunların yanında bir de Brexit olarak adlandırılan İngiltere'nin birlikten ayrılma yönünde aldığı karar AB'nin geleceğinin daha da fazla sorgulanmasına sebep oldu.
- Son olarak da Katalonya'nın İspanya'dan ayrılma yönünde aldığı bağımsızlık kararı ve geçtiğimiz hafta yayınlanan Malta Belgeleri yeni tartışmaları beraberinde getirdi.

Brexit ve AB'den daha fazla kopma riskleri

Şüphesiz AB ideasını en fazla sarsan olay İngiltere'nin AB'den ayrılma kararıydı. Parasal birliğe girmemeyi tercih etmiş olsa da İngiltere, Fransa ve Almanya ile birlikte birliğin lokomotif üç ülkesinden biriydi. Egemenlik, rekabet ve göç konularındaki sorunlar nedeniyle AB içinde reform isteyen İngiltere, özellikle Avrupa Birliği'nin ekonomik yararı/zararı konusundaki tartışmalar sonucu beklentilerinin Brüksel'de yeterince karşılık bulmaması üzerine 2016 yılının Haziran ayında referanduma gitti ve beklentilerin aksine az bir farkla da olsa AB'den çıkış kararı aldı. Aslında ilk kopma riski 2008 krizi sonrası bir türlü toparlanamayan Yunanistan'ın Euro bölgesinden çıkmasına ilişkin Grexit adı verilen ayrılma düşüncesi idi. Bunun diğer ülkelere sıçrama riskini gören başta Almanya olmak üzere AB, Yunanistan'a sağladığı mali desteklerle Birlik içinde tutmayı başardı. Son olarak bu "exit" tartışması Hollanda'nın aşırı sağcı partileri tarafından Nexit olarak da gündeme getirilmiş olsa da korkulan olmadı ve Hollanda'da aşırı

sağcılar kazanamadı. Diğer ülkelerde de aşırı sağcıların “henüz” iktidara gelememiş olması birliğin dağılmasına yönelik tartışmaların politik riskini bir miktar azaltmış görünmektedir.

Katalonya Bağımsızlık Referandumu

5,1 milyon nüfusa sahip olan İspanya'nın Katalonya bölgesi, ekonomik büyüklüğü ile İspanya'nın yaklaşık olarak %20'sini oluşturmakta, aynı zamanda 223 milyar Euro ile Portekiz, Finlandiya, Çekya ve Yunanistan gibi pek çok AB üyesi ülkenin de önünde yer almaktadır. Bu büyüklükte bir ekonomi ile AB içinde 13'ncü sırada yer alan Katalonların da aslında en önemli bağımsızlık gerekçesi İspanya'nın geri kalanının yükünü çekmek istememeleriydi. Tüm engellemelere rağmen alınan bağımsızlık kararı askıya alınmak zorunda kaldı. Askıya almada ana neden ise hiç şüphesiz Katalonya'nın bağımsızlığına Avrupa Birliği'nin diğer üyelerinin destek vermemesiydi. Katalonya'nın bağımsızlığını kanuna aykırı sayan Avrupa Birliği Komisyonu, kararın askıya almasından memnuniyet duyulduğunu ifade etti.

Avrupa Birliği'nin bağımsızlığa karşı tavır almasındaki ana gerekçesi ise Katalonya'nın bağımsızlığının Avrupa genelinde bir domino etkisi yaratması riski olduğunun düşünülmesidir. Katalonya dışında, İspanya'da yine Bask bölgesi, Fransa'da Korsika, İtalya'da Padanya, Belçika'nın Flaman bölgesi ve Almanya'da Bavyera bölgelerinin bu domino etkisinden etkilenmesi tarihi geçmişlerine bakıldığında hiç de ihtimal dışı değildir. AB güçlü şekilde Katalonya'nın bağımsızlığına karşı durarak dağılma tartışmalarının bir başka yönünü daha gündem dışına itmiş görünmektedir.

Malta Belgeleri

Geçtiğimiz günlerde ortaya çıkan ve Malta Belgeleri (Paradise Papers) adı verilen yeni belgeler dünyanın en güçlü şirketlerinin ve kişilerin vergi ödememek için vergi cennetlerindeki yatırımlarıyla ilgili gizli bilgileri gözler önüne serdi. Offshore hizmetler sağlayan Appleby adlı hukuk firmasından sızdırıldığı anlaşılan belgelerde özellikle zenginlere ait lüks yat ve jetlerin Avrupa ülkelerindeki vergi sisteminden kaçırıldığını ortaya çıkardı. Hemen ardından da AB üyesi üç ülke; Malta, Lüksemburg ve İrlanda'nın şirketlere büyük vergi avantajları sağlıyor olması konusu birlik içinde vergi düzenlemelerinin yeniden değerlendirilmesi tartışmalarını gündeme taşıdı. Tüm üye ülkelerin oy birliği ile alınması gereken ortak vergi düzenlemesi kararı ise yeni bir dönüm noktası olabilir.

Reform için farklı senaryolar

İngiltere'nin birlikten ayrılışının ardından geçtiğimiz Mart ayında Avrupa Komisyonu AB'nin geleceğine ilişkin tartışmalara ışık tutacak 5 senaryoyu içeren raporunu açıkladı. Yola devam (carrying on), sadece ortak pazar (nothing but the single market), daha fazlasını yapmak isteyenler yapsın (those who want more do more), daha azını daha verimli yapmak (doing less more efficiently) ve birlikte daha fazlasını yapmak (doing much more together) olmak üzere ortaya konan beş senaryo, Avrupa Birliği'nin geleceğine dair geniş bir perspektif sunsa da tartışmaların da fitilini ateşlemiştir.

Yola Devam Senaryosu (Carrying On)

İngiltere'nin ayrılığı sonrası kalan üyeleri ile Avrupa Birliği'nin yoluna hızlanarak devam etmesi anlamına gelen bu senaryoda ekonomik krizin halen hissedilen etkilerinin giderilmesine yönelik olarak, Ekonomik ve Parasal birlikte Euro bölgesinin geliştirilmesi önerilmektedir. Birlik dışındaki üçüncü ülkelerle yeni ticaret anlaşmaları yapılarak ortak pazarın da geliştirilmesi bu senaryoda vurgulanmaktadır. Suriye'de devam eden iç savaşın etkisiyle yaşanan göç sorununa çözüm bulabilmek için sığınma başvuru sisteminin geliştirilmesi ve AB'nin dış sınırları yönetiminde iş birliğinin artırılması gerektiği belirtilmiştir. Buna

ilaveten AB'nin en öncelikli konularından biri olarak görülen ortak güvenlik ve dış politikada tek ses oluşturmaya yolunda da ilerleme sağlanması bu senaryoda öngörülmektedir.

Sadece Ortak Pazar Senaryosu (Nothing But The Single Market)

Sorunlara ilişkin çözümleri üye devletlerin kendilerinin alacağı kararlarla belirlemesinin öne çıktığı bu senaryoda AB'nin ana odak noktası sadece ortak pazar alanı olarak belirlenmiştir. Eskiye göre karar alma mekanizmasını hızlandıracağı beklentisi ile ortaya konulmuş olan bu seçeneğin esasen diğer konularda üye devletlere sunduğu hareket serbestisi sebebiyle birliklik duygusunu azaltacağı ve Avrupa Birliği ideasını gerileteceği değerlendirilmektedir.

Daha Fazlasını Yapmak İsteyenler Yapsın Senaryosu (Those Who Want More Do More)

İlk senaryoya benzer şekilde ortak pazarın güçlendirilmesi ve üçüncü ülkelerle yeni ticaret anlaşmaları yapılması öngörülen bu senaryoda, buna ilaveten Ekonomik ve Parasal Birlik hususunda önemli adımlar atılması planlanmaktadır. Ancak üye ülkelerin kendi aralarında vergilendirme ve sosyal standartlar adına iş birliği yapabilmemesi, özellikle artan göç dalgalarına karşı vize, sığınmacı ve güvenlik başlıklarında ayrı iş birliklerinin gündeme alınmasını savunması ile ayrılmaktadır. Yani bazı ülkeler AB politikalarında ilerleme sağlarken, diğerleri bunun dışında kalabilecektir. Ancak bu senaryo AB içerisinde gruplaşmalara neden olacağı ve var olan karar alma mekanizmasını çok daha karmaşık bir hale sokacağı yönüyle eleştirilmektedir.

Daha Azını Daha Verimli Yapmak (Doing Less More Efficiently)

Bu senaryo göre ortak kararlar belirlenecek olan konularda hızlı ve kararlı bir şekilde hareket edilerek verimli sonuçlar elde edilmesi değerlendirilmektedir. Belirlenen konuların dışında üye devletlerin daha azını yapma ya da katılmama hakkı olacaktır. Örnek vermek gerekirse, ticari konularda Birlik düzeyinde karar alınıp, istihdam ve sosyal politika gibi diğer alanlarda daha az iş birliği olabilecektir. Bu bağlamda Avrupa Birliğinin bütçe kaynakları öncelik verilen alanlara aktarılacaktır. Bu senaryoya göre dış politikada üyelerin tek ses olarak konuşmasına imkan sağlanırken Avrupa Savunma Birliği'nin kurulması önerisi getirilmiştir.

Birlikte Daha Fazlasını Yapmak (Doing Much More Together)

Birlikte daha fazlasını yapmak senaryosuna göre üye devletler arasındaki iş birliğinin mevcut duruma göre çok daha ileri taşınması değerlendirilmiştir. Ortak pazar politikalarını uygulanma zorunluluğunun getirilmesi ve ticaret alanının AB düzeyinde ele alınması bu senaryoda öne çıkarılmıştır. Ekonomik ve parasal birlik alanında da daha güçlü bir Avrupa Birliği hedefler arasındadır. Aynı şekilde dış politikada tek seslilik sağlanacak Avrupa Savunma Birliği'nin tıpkı bir önceki senaryoda olduğu gibi kurulması hızlandırılacaktır. Bunların sağlanabilmesi için de hızlı bir karar alma mekanizması öngörülmüş ve alınacak kararların uygulanmasındaki zorunluluklar arttırılmıştır.

Fransa ve Almanya'da Seçimler Sonrası AB'nin Geleceği

Aşırı sağcılara karşı seçimi kazanan Fransa Cumhurbaşkanı Macron geçtiğimiz hafta yaptığı konuşmasında Avrupa Birliği'ne ilişkin vizyonunu kamuoyuna açıkladı. Macron'a göre AB bugünkü haliyle "çok zayıf, çok yavaş ve çok işlevsiz" durumda. Dolayısıyla Macron AB'nin bu haliyle ne kendi içindeki sorunlara çözüm bulması ne de dünya ölçeğinde bir aktör olabilmesini mümkün görmüyor. Macron AB'nin "daha egemen, daha bütünleşmiş ve daha demokratik" bir yapıya dönüşmesini savunuyor.

Macron'un açıkladığı perspektife göre Euro bölgesinin kendine ait bir bütçesi olmalı ve bu bütçe Brüksel'den bir AB maliye bakanı tarafından yönetilmelidir. Bu kapsamda, AB bölgesi içinde faaliyet gösteren şirketlerden toplanacak olan kurumsal vergiler bütçenin en önemli kalemini oluşturmalı ve bu bütçe ödeme sıkıntısı çeken üyelerin sıkıntılarını kısa vadede çözebilmeleri adına kullanılmalıdır. Macron bütçenin kullanımının denetlenmesinde ise üyelerin parlamenterlerine sorumluluk verilerek sürecin daha demokratik olmasını hedeflediğini belirtmiştir. Ekonomik olarak daha fazla entegrasyonun yanı sıra Macron AB'nin ortak askeri operasyonlar yapabilen ve kendine ait ortak askeri birlikleri olan bir güce dönüşmesini de savunuyor.

Macron'un son konuşmasında hemen önce Almanya'da yapılan meclis seçimlerinde iktidardaki Hristiyan Demokrat ve Sosyal Demokrat partilerin oy kaybetmesi, buna karşın muhalefet partilerinin oylarını ciddi oranda arttırmaları AB'nin geleceği adına son derece önem arz etmektedir. Özellikle de aşırı sağcı politikaları savunan Almanya İçin Alternatif partisi bir ilki gerçekleştirip 2'nci Dünya Savaşı sonrası ilk kez meclise girmeyi başardı.

Fransa'da Macron'un seçim zaferi AB karşıtı aşırı sağcı hareketlerin artık AB'de gerilemeye başladıkları izlenimi doğurmuş ve AB'nin geleceğine yönelik ihtiyatlı bir iyimserliğin oluşmasını sağlamıştı. Ancak Almanya'da aşırı sağcıların meclise girmeleri ve aşırı sol hareketlerin güç kazanması AB'nin geleceğine dair endişeli tutumun devam edeceğini göstermektedir. Bunun yanında Merkel'in koalisyon hükümetini kuracağı Yeşiller Partisi ve Hür Demokratlar Macron'un AB vizyonuna yönelik ortaya koyduğu fikirlere aynı şekilde yaklaşmamaktadır.

AB'nin geleceği için iki önemli gücü olan Fransa ve Almanya'nın birlikte hareket edebilmeleri son derece önemlidir. İngiltere'nin olmadığı bir AB düzeninde geleceğe ilişkin Atlantik ekseninden Kıta Avrupası çizgisine daha fazla kayılacağı ve bu süreçte Almanya ve Fransa'nın işbirliği konusunda ortaya koyacakları tavrın belirleyici olacağı söylenebilecektir. Ancak Brexit sonrası daha da artan AB karşıtlığının Macron'un ortaya koyduğu vizyonu engelleyip engellemeyeceğini de zaman gösterecektir.

Linkler

1. <http://www.dw.com/tr/avrupadaki-ba%C4%9F%C4%B1ms%C4%B1z%C4%B1k-hareketleri/a-40780329>
2. http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/31892/brexit_sonrasi_ingiltere_ab_ve_otesi
3. <https://www.eurotopics.net/tr/188834/paradise-papers-vergiden-kacinmanin-caresi-ne?zitat=188904>
4. <https://www.politico.eu/article/breaking-politico-obtains-white-paper-on-eu-future/>
5. https://ec.europa.eu/commission/publications/five-presidents-report-completing-europes-economic-and-monetary-union_en
6. <http://www.21vyte.org/tr/arastirma/avrupa-birligi-arastirmalari-merkezi/2017/03/13/8588/brexit-ve-avrupa-birliginin-gelecegi>
7. <http://tr.euronews.com/2017/09/25/almanyadaki-secim-sonuclari-avrupa-birligini-nasil-sekillendirecek>

CHP AB Temsilciliği